

Detențiunea pe viață

A se vedea, de asemenea, fișa tematică [„Extrădare și detențiune pe viață”](#).

„[...] În contextul pedepsei detențiunii pe viață, **art. 3 [din Convenția europeană a drepturilor omului]**, care interzice tortura și tratamentele inumane ori degradante¹,] trebuie interpretat ca impunând un caracter reductibil pedepsei detențiunii pe viață, în sensul unei proceduri de reexaminare care permite autorităților interne să analizeze dacă schimbările din viața deținutului sunt suficient de semnificative și dacă s-a făcut vreun progres către reabilitare în timpul executării pedepsei încât nu se mai justifică menținerea în detenție pentru motive penologice legitime.

Cu toate acestea, Curtea [Europeană a Drepturilor Omului] ar dori să sublinieze că, având în vedere marja de apreciere care trebuie acordată statelor contractante în materie de justiție penală și stabilire a pedepselor [...], sarcina sa nu este de a dispune forma (executivă sau judecătorească) pe care ar trebui să o ia reexaminarea. Din același motiv, nu este de competența Curții să decidă momentul în care ar trebui făcută reexaminarea. Acestea fiind spuse, [...] din materialele de drept comparat și de drept internațional [de care dispune Curtea] reiese sprijinul clar pentru instituirea unui mecanism specializat care să garanteze o reexaminare în termen de 25 de ani de la aplicarea pedepsei detențiunii pe viață, cu reexaminări periodice ulterioare [...]

Din această concluzie rezultă că, în cazul în care legislația internă nu prevede posibilitatea unei astfel de reexaminări, o pedeapsă cu detențiunea pe viață nu respectă normele de la art. 3 din Convenție.

[...] În plus,[...] un condamnat la detenție pe viață are dreptul să știe, la începutul executării pedepsei, ce trebuie să facă pentru a fi avut în vedere pentru punerea în libertate și în ce condiții, inclusiv momentul când o reexaminare a pedepsei va avea loc sau poate fi solicitată. Prin urmare, în cazul în care legislația internă nu prevede niciun mecanism sau nicio posibilitate de reexaminare a pedepsei detențiunii pe viață fără posibilitatea punerii în libertate, incompatibilitatea cu art. 3 pe acest motiv apare încă din momentul aplicării pedepsei detențiunii pe viață fără posibilitatea punerii în libertate, nu într-o etapă ulterioară a detenției.” [*Vinter și alții împotriva Regatului Unit*, hotărâre (Marea Cameră) din 9 iulie 2013, pct. 119-122].

Kafkaris împotriva Ciprului

12 februarie 2008 (Marea Cameră – hotărâre)

Reclamantul, condamnat pentru săvârșirea a trei omoruri calificate, s-a plâns de pedeapsa detențiunii pe viață și de menținerea sa în detenție. În special, a susținut că pedeapsa obligatorie a detențiunii pe viață constituia o pedeapsă cu închisoarea ireductibilă. Acesta a mai susținut că menținerea sa în detenție ulterior datei prevăzute pentru punerea sa în

¹ Art. 3 (interzicerea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante) din [Convenția europeană a Drepturilor Omului](#) prevede: „Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

libertate de către administrația penitenciarului a fost nelegală și că l-a adus într-o stare prelungită de stres și incertitudine față de viitorul său.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a hotărât că **nu a fost încălcat art. 3** din Convenție. Cu privire la durata detenției, Curtea a observat că, deși perspectiva de punere în libertate a persoanelor care execută pedeapsa detențiunii pe viață în Cipru era limitată, nu însemna că, în Cipru, pedepsele cu detențiunea pe viață erau ireductibile, fără vreo posibilitate de punere în libertate. Dimpotrivă, există atât *de jure*, cât și *de facto* posibilitatea reducerii acestor pedepse. Unii condamnați aflați în executarea pedepsei obligatorii a detențiunii pe viață au fost puși în libertate în temeiul prerogativelor constituționale ale președintelui țării, iar condamnații la detențiune pe viață pot beneficia de dispozițiile relevante în orice moment, fără obligația de a executa o perioadă minimă de închisoare. În consecință, deși procedura în vigoare avea deficiențe, iar reformele erau în desfășurare, reclamantul nu putea pretinde că a fost lipsit de orice perspectivă de punere în libertate sau că menținerea sa în detenție – deși îndelungată – a constituit un tratament inuman ori degradant.

A se vedea de asemenea: **Kafkaris împotriva Ciprului**, decizie privind admisibilitatea din 21 iunie 2011 (care a declarat cererea inadmisibilă pe motiv că era în esență identică cu cea anterioară); **Lynch si Whelan împotriva Irlandei**, decizie privind admisibilitatea din 18 iunie 2013.

Garagin împotriva Italiei

29 aprilie 2008 (decizie privind admisibilitatea)

Reclamantul a fost condamnat de două instanțe italiene diferite în 1995 și 1997 la 28 și 30 de ani de închisoare. Putea spera să fie pus în libertate în martie 2021, sau mai devreme dacă i se acorda o reducere a pedepsei. Însă în 2006, Curtea de apel cu jurați din Roma, făcând trimitere la jurisprudența relevantă a Curții de Casație, a declarat că reclamantul trebuie să execute pedeapsa detențiunii pe viață.

Curtea a declarat cererea **inadmisibilă** ca fiind vădit nefondată. Aceasta a observat în special că, în sistemul juridic italian, o persoană condamnată la pedeapsa detențiunii pe viață putea beneficia de condiții de detenție mai puțin severe sau de punerea în libertate înainte de împlinirea termenului de executare a pedepsei. Referindu-se la principiile enunțate în hotărârea **Kafkaris împotriva Ciprului** (a se vedea supra), Curtea a constatat că, în Italia, exista *de jure* și *de facto* posibilitatea reducerii pedepsei detențiunii pe viață. Prin urmare, nu se putea spune că reclamantul nu avea nici o perspectivă de punere în libertate sau că detenția sa în sine, deși îndelungată, constituia un tratament inuman ori degradant. Simplul fapt de a-l condamna la pedeapsa detențiunii pe viață nu a atins, prin urmare, gradul necesar de gravitate pentru a intra sub incidența art. 3 din Convenție.

Streicher împotriva Germaniei

10 februarie 2009
(decizie privind admisibilitatea)

Condamnați la pedeapsa detențiunii pe viață, reclamantii au solicitat suspendarea executării pedepsei după executarea a 15 ani de închisoare. Instanța competentă le-a respins cererea, motivând că exista un risc ridicat ca reclamantii să comită din nou infracțiuni după punerea în libertate.

Curtea a declarat ambele cereri **inadmisibile** ca fiind vădit nefondate, constatând că reclamantii nu au fost lipsiți de perspectiva punerii în libertate deoarece legislația germană prevedea un sistem de liberare condiționată, prin urmare exista posibilitatea ca aceștia să depună o nouă cerere de punere în libertate sub supraveghere.

Léger împotriva Franței

30 martie 2009 (Marea Cameră – hotărâre de scoatere de pe rol)

Reclamantul a fost condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață în 1966, fără stabilirea unei fracțiuni minime de pedeapsă. Acesta a susținut în special că, în practică, menținerea sa în detenție mai mult de 41 de ani echivala cu o detențiune pe viață fără posibilitatea reducerii pedepsei și, prin urmare, constituia un tratament inuman și degradant. Liberat condiționat cu începere din octombrie 2005 până în octombrie 2015, reclamantul a decedat în iulie 2008.

În [hotărârea](#) Camerei din 11 aprilie 2006, Curtea a decis, cu cinci voturi la două, că nu a fost încălcat art. 3 din Convenție. Constatând în special că, după 15 ani de închisoare, reclamantul a avut posibilitatea de a solicita liberarea condiționată la intervale regulate și că a fost protejat prin garanții procedurale, Camera a constatat că acesta nu putea așadar să afirme că a fost lipsit de orice speranță de a obține o reducere parțială a pedepsei, care nu era ireductibilă. În consecință, detenția prelungită a reclamantului, oricât de lungă ar fi fost, nu a constituit ca atare un tratament inuman ori degradant.

În septembrie 2006, Colegiul de cinci judecători ai Marii Camere a admis cererea reclamantului pentru retrimiteră cauzei în fața Marii Camere². În hotărârea din 30 martie 2009, Marea Cameră a constatat că reclamantul a fost găsit mort la domiciliu la 18 iulie 2008 și că cererea ulterioară de continuare a acțiunii în numele său a fost prezentată de o persoană care nu a făcut dovada calității de moștenitor sau de rudă apropiată a reclamantului sau dovada unui interes legitim. De asemenea, Marea Cameră nu a considerat că respectarea drepturilor omului impunea continuarea examinării cauzei, având în vedere că legislația internă relevantă s-a modificat între timp și că au fost soluționate aspecte similare în alte cauze în fața Curții. Prin urmare, a decis **scoaterea cauzei de pe rol**, în temeiul art. 37 (Scoaterea de pe rol) din Convenție.

Iorgov (nr. 2) împotriva Bulgariei

2 septembrie 2010 (hotărâre)

Condamnat pentru omor în 1990, pedeapsa cu moartea aplicată inițial reclamantului a fost comutată în 1999 în pedeapsa detențiunii pe viață fără posibilitatea comutării acesteia din urmă. Acesta s-a plâns, în special, că pedeapsa sa, care l-a lipsit de orice posibilitate de punere în libertate înainte de împlinirea termenului de executare a pedepsei, a fost inumană și degradantă.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 3** din Convenție. Reclamantul, fiind condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață fără posibilitatea comutării, fără îndoială că nu putea fi liberat condiționat în temeiul legislației interne, deoarece această măsură era aplicabilă numai deținuților aflați în executarea pedepsei cu durate determinate. De asemenea, pedeapsa sa nu putea fi comutată într-una cu durată determinată. Cu toate acestea, posibilitatea unei reduceri a pedepsei sale, precum și a eventualei sale puneri în libertate, exista într-adevăr în dreptul intern, sub forma grațierii sau comutării acordate de vicepreședinte. Rezulta că o pedeapsă cu detențiunea de viață fără posibilitatea comutării nu era *de jure* o pedeapsă ireductibilă. În cazul reclamantului, Curtea a constatat că, până la data depunerii plângerii sale în august 2002, acesta executase doar 13 ani din pedeapsa detențiunii pe viață. În plus, a depus o cerere pentru grațiere prezidențială, care a fost examinată și respinsă de comisia competentă. Nici legislația, nici autoritățile nu îl împiedicau să adreseze o nouă cerere vicepreședintelui. În consecință, nu s-a demonstrat dincolo de orice îndoială rezonabilă că reclamantului nu i s-ar fi redus pedeapsa în practică și nu s-a dovedit că acesta a fost lipsit de orice speranță de a fi pus în libertate într-o bună zi.

A se vedea de asemenea, printre altele: [Todorov împotriva Bulgariei](#) și [Simeonovi împotriva Bulgariei](#), deciziile privind admisibilitatea din 23 august 2011; [Dimitrov și Ribov împotriva Bulgariei](#), decizia din 8 noiembrie 2011; [Jordan Petrov împotriva Bulgariei](#), hotărârea din 24 ianuarie 2012; [Kostov împotriva Bulgariei](#), decizia privind admisibilitatea din 14 februarie 2012.

Törköly împotriva Ungariei

5 aprilie 2011 (decizie privind admisibilitatea)

Această cauză a avut ca obiect pedeapsa detențiunii pe viață fără posibilitatea liberării condiționate mai devreme de 40 de ani.

² Conform art. 43 (Retrimiteră în fața Marii Camere) din Convenția europeană a drepturilor omului, într-un termen de 3 luni de la data hotărârii unei Camere, orice parte în cauză poate, în cazuri excepționale, să ceară retrimiteră cauzei în fața Marii Camere a Curții, compuse din 17 membri. În această eventualitate, un colegiu de cinci judecători ai Marii Camere examinează dacă respectiva cauză ridică o problemă gravă referitoare la interpretarea sau la aplicarea Convenției ori a protocoalelor sale, sau o altă problemă gravă cu caracter general, caz în care Marea Cameră va pronunța o hotărâre definitivă. În cazul în care nu se constată o astfel de problemă, colegiul respinge cererea, hotărârea rămânând definitivă.

Curtea a declarat **inadmisibilă** ca fiind vădit nefondată plângerea reclamantului potrivit căreia pedeapsa respectivă constituia un tratament inuman și degradant. Deși reclamantul ar deveni eligibil pentru liberarea condiționată abia în 2044, adică atunci când va avea 75 de ani, Curtea a considerat că pedeapsa aplicată reclamantului garantează o posibilitate îndepărtată, dar reală, pentru punerea sa în libertate. În plus, Curtea a observat că reclamantul ar putea beneficia de grațiere prezidențială chiar mai devreme, în orice moment după condamnarea sa. Prin urmare, Curtea a concluzionat că exista *de jure* și *de facto* posibilitatea reducerii pedepsei detențiunii pe viață.

Vinter și alții împotriva Regatului Unit

9 iulie 2013 (Marea Cameră – hotărâre)

Cei trei reclamanți din această cauză au fost condamnați la pedeapsa detențiunii pe viață fără posibilitatea punerii în libertate, ceea ce înseamnă că puteau fi puși în libertate numai în temeiul prerogativei discreționare a secretarului pentru Justiție (*Justice Secretary*), care o exercita numai din motive de caritate (de exemplu, în caz de boală terminală sau invaliditate gravă). Aceștia s-au plâns că, în cazul lor, închisoarea pe viață constituia un tratament inuman și degradant deoarece nu aveau o perspectivă de punere în libertate.

Marea Cameră a hotărât că **a fost încălcat art. 3** din Convenție, constatând că cerințele acestei dispoziții nu au fost respectate în privința niciunui dintre cei trei reclamanți. Curtea a considerat, în special, că, pentru ca pedeapsa detențiunii pe viață să rămână compatibilă cu art. 3, trebuia să existe posibilitatea reducerii ei sau, cu alte cuvinte, trebuia să existe o perspectivă de punere în libertate a deținutului și posibilitatea reexaminării pedepsei. Aceasta a observat că în legislația și practica europeană și internațională există o susținere clară a acestor principii, majoritatea statelor părți contractante la Convenție neaplicând, în realitate, deloc pedeapsa detențiunii pe viață sau, dacă au făcut-o, prevăzând o reexaminare a pedepsei detențiunii pe viață după o perioadă stabilită (de regulă 25 de ani de închisoare). În cazul reclamanților, Curtea a observat că legislația internă cu privire la prerogativa secretarului pentru Justiție de a pune în libertate o persoană care execută pedeapsa detențiunii pe viață fără posibilitatea punerii în libertate era lipsită de claritate. În plus, până în 2003, reexaminarea necesității pedepsei detențiunii pe viață fără posibilitatea punerii în libertate era efectuată automat de către un ministru după executarea a 25 de ani din pedeapsă. Această prevedere a fost eliminată în 2003 și nu s-a stabilit niciun mecanism alternativ de reexaminare. În aceste circumstanțe, Curtea nu a fost convinsă că pedeapsa detențiunii pe viață fără posibilitatea punerii în libertate, aplicată reclamanților, era compatibilă cu Convenția. Cu toate acestea, Curtea nu intenționa ca prin constatarea unei încălcări în această cauză să le ofere reclamanților vreo perspectivă de punere în libertate iminentă. Oportunitatea punerii sau nu în libertate a acestora va depinde, de exemplu, de chestiunea dacă menținerea lor în detenție se justifică prin existența în continuare a unor motive penologice legitime sau motive legate de pericolozitatea lor. Aceste chestiuni nu fac obiectul prezentei cauze și nu au fost abordate în dezbaterile din fața Curții.

Öcalan împotriva Turciei (nr. 2)

18 martie 2014 (hotărâre)

Reclamantul, fondatorul Partidului Muncitorilor din Kurdistan, o organizație ilegală, s-a plâns în principal de imposibilitatea reducerii pedepsei detențiunii pe viață la care fusese condamnat și de condițiile de detenție din Penitenciarul İmralı (Bursa, Turcia). În august 2002 Turcia a abolit pedeapsa cu moartea în timp de pace; prin urmare, în octombrie 2002, Curtea Securității Statului din Ankara a comutat pedeapsa cu moartea aplicată reclamantului în închisoare pe viață.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** din Convenție în ceea ce privește pedeapsa detențiunii pe viață aplicată reclamantului fără posibilitatea liberării condiționate, constatând că, în absența oricărui mecanism de reexaminare, pedeapsa detențiunii pe viață aplicată reclamantului a constituit o pedeapsă ireductibilă, care a echivalat cu un tratament inuman. Curtea a observat în special că, urmare a statutului său de persoană condamnată la pedeapsa agravată a detențiunii pe viață pentru o infracțiune împotriva securității statului, reclamantului i s-a interzis în mod clar să solicite punerea în libertate pe întreaga durată a executării pedepsei. În plus, deși era adevărat că, potrivit dreptului turc, președintele Republicii avea

dreptul să dispună punerea în libertate a unei persoane încarcerate pe viață care era în vârstă sau bolnavă, aceasta reprezenta o punere în libertate din motive de caritate, diferită de noțiunea de „perspectivă de punere în libertate”. În mod similar, deși parlamentul turc adopta periodic legi de grațiere generală sau parțială, Curții nu i s-a demonstrat că există un astfel de plan guvernamental în pregătire pentru reclamant sau că i s-a oferit astfel o perspectivă de punere în libertate.

A se vedea de asemenea: [Kaytan împotriva Turciei](#), hotărârea din 15 septembrie 2015; [Gurban împotriva Turciei](#), hotărârea din 15 decembrie 2015; [Boltan împotriva Turciei](#), hotărârea din 12 februarie 2019³.

László Magyar împotriva Ungariei

20 mai 2014 (hotărâre)

Reclamantul a fost condamnat pentru omor, tâlhărie și alte infracțiuni la pedeapsa detențiunii pe viață fără posibilitatea liberării condiționate. Deși legea fundamentală a Ungariei prevedea posibilitatea unei grațieri prezidențiale, după introducerea detențiunii pe viață fără posibilitatea punerii în libertate în 1999, nu a existat nicio decizie de a acorda clemență vreunui condamnat care executa o astfel de pedeapsă. Reclamantul s-a plâns, în principal, că detențiunea sa pe viață fără posibilitatea liberării condiționate a constituit un tratament inuman și degradant deoarece nu exista posibilitatea reducerii pedepsei.

Curtea a constatat că **a fost încălcat art. 3** din Convenție în ceea ce privește detențiunea pe viață a reclamantului fără posibilitatea liberării condiționate. În special, Curtea nu a fost convinsă că legislația maghiară permitea persoanelor condamnate pe viață să știe ce trebuiau să facă pentru a fi avute în vedere pentru punere în libertate și în ce condiții. În plus, legislația nu garanta o examinare corespunzătoare a schimbărilor din viața persoanelor condamnate și a modului în care progresau către reabilitare. Prin urmare, Curtea a concluzionat că pedeapsa aplicată reclamantului nu putea fi considerată ca fiind reductibilă, ceea ce a constituit o încălcare a art. 3. În plus, Curtea a hotărât că această cauză a evidențiat o problemă structurală, care ar putea genera cereri similare. Prin urmare, pentru executarea corectă a hotărârii, Curtea a solicitat Ungariei, în temeiul **art. 46** (forța obligatorie și executarea hotărârilor) din Convenție, să facă o reformă a sistemului de reexaminare a pedepsei detențiunii pe viață fără posibilitatea punerii în libertate, pentru a garanta că în fiecare cauză se examinează dacă menținerea în detenție este justificată de motive legitime și pentru a permite persoanelor condamnate pe viață să prevadă ce trebuie să facă pentru a fi luate în considerare pentru punere în libertate și în ce condiții. Curtea a reiterat, de asemenea, că statele beneficiază de o mare libertate („marjă de apreciere”) pentru a decide durata adecvată a pedepsei închisorii pentru anumite infracțiuni. Prin urmare, simplul fapt că o pedeapsă cu detențiunea pe viață ar putea fi totuși executată în întregime nu făcea ca aceasta să fie contrară art. 3 din Convenție. În consecință, reexaminarea pedepselor detențiunii pe viață nu trebuia să conducă obligatoriu la punerea în libertate a deținuților respectivi.

Harakchiev și Tolumov împotriva Bulgariei

8 iulie 2014 (hotărâre)

Această cauză are ca obiect, în esență, pedeapsa detențiunii pe viață fără posibilitatea comutării, introdusă în Bulgaria în decembrie 1998 în urma abolirii pedepsei cu moartea, precum și regimul strict de executare a pedepselor aplicat persoanelor condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață. Cei doi reclamanti se aflau în executarea pedepsei detențiunii pe viață, primul reclamant fără posibilitatea comutării, al doilea cu posibilitatea comutării. Ambii s-au plâns de condițiile de detenție și de lipsa unei căi de atac interne eficiente. În plus, primul reclamant a susținut că pedeapsa detențiunii pe viață fără posibilitatea comutării a constituit o pedeapsă inumană și degradantă deoarece aceasta presupunea că nu putea fi reabilitat niciodată și că va trebui să-și petreacă restul vieții în închisoare.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** din Convenție în ceea ce privește imposibilitatea primului reclamant de a obține o reducere a pedepsei detențiunii pe viață fără posibilitatea comutării de la momentul la care a rămas definitivă. Confirmând în special că simpla aplicare a pedepsei detențiunii pe viață nu era în sine contrară interzicerii tratamentelor inumane și

³ Hotărârea va rămâne definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 (hotărâri definitive) din [Convenția europeană a drepturilor omului](#).

degradante prevăzute la art. 3 din Convenție, Curtea a făcut totuși completarea că de la data la care pedeapsa reclamantului a devenit definitivă – noiembrie 2004 – până la începutul lui 2012, pedeapsa detențiunii pe viață fără posibilitatea comutării a constituit un tratament inuman și degradant deoarece reclamantul nu avea nici perspectivă reală de punere în libertate, nici posibilitatea de reexaminare a pedepsei detențiunii pe viață, fapt agravat de regimul strict și de condițiile detenției sale, care îi limitau reabilitarea sau autoreformarea. În intervalul respectiv, prerogativa prezidențială de clemență care ar fi oferit posibilitatea reducerii pedepsei reclamantului și modul în care era exercitată aceasta erau într-adevăr lipsite de transparență și de garanții formale sau măcar informale. De asemenea, nu au existat exemple concrete în care o persoană care executa pedeapsa detențiunii pe viață fără posibilitatea comutării a putut să obțină o reducere a pedepsei. Mai mult, deși în Convenție nu se prevede niciun drept la reabilitare, autoritățile statului erau obligate să le ofere persoanelor condamnate la detențiune pe viață o șansă, oricât de mică, să-și recapete libertatea într-o zi. Pentru ca acea șansă să fie reală și tangibilă, era necesar ca persoanelor condamnate la detențiune pe viață să li se acorde o posibilitate adecvată de a se reabilita. În acest context, deși un stat avea un spațiu larg de manevră („marjă largă de apreciere”) pentru a decide asupra unor aspecte precum regimul și condițiile de detenție ale unei persoane condamnate la detențiune pe viață, acele puncte nu pot fi considerate drept o chestiune de indiferență. Curtea a avertizat totuși că o constatare a încălcării nu putea fi înțeleasă ca oferind reclamantului perspectiva unei iminente puneri în libertate. În sfârșit, Curtea a observat că, în urma reformelor din 2012, modul în care se exercita prerogativa prezidențială de clemență era clar acum, făcând posibilă perspectiva punerii în libertate sau a comutării. Din acel an, prin urmare, detenția reclamantului fără posibilitatea comutării putea fi considerată, cel puțin formal, ca fiind reductibilă⁴.

A se vedea de asemenea: [Kaytan împotriva Bulgariei](#), hotărârea din 4 noiembrie 2014.

Čačko împotriva Slovaciei

22 iulie 2014 (hotărâre)

În această cauză, reclamantul, condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață fără posibilitatea liberării condiționate, a susținut că aceasta constituia o pedeapsă inumană și degradantă deoarece nu vedea nicio perspectivă de a obține grațierea președintelui sau comutarea pedepsei. De asemenea, a susținut că nu a reușit să obțină o reexaminare efectivă de către instanță a pedepsei detențiunii pe viață aplicate în conformitate cu legislația și practica națională.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 3** din Convenție. Aceasta a observat, în special, că un mecanism de control judecătoresc permițând liberarea condiționată a persoanelor condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață aflate în situația reclamantului, după executarea a 25 de ani din pedeapsă, a fost introdus în ianuarie 2010, la scurt timp după condamnarea reclamantului și depunerea cererii la Curte în octombrie 2008, și că, în marea parte a acestei perioade, reclamantul și-a continuat încercările de a obține o reparație în fața instanțelor naționale. Curtea a hotărât și că **nu a fost încălcat art. 13** (dreptul la o cale de atac efectivă) **coroborat cu art. 3** din Convenție.

A se vedea de asemenea: [Koky împotriva Slovaciei](#), decizia privind admisibilitatea din 16 mai 2017.

Bodein împotriva Franței

13 noiembrie 2014 (hotărâre)

Această cauză are ca obiect, în special, condamnarea reclamantului la pedeapsa detențiunii pe viață fără posibilitatea reducerii pedepsei. Reclamantul a afirmat că pedeapsa era contrară

⁴ În această cauză, Curtea a hotărât totodată că **au fost încălcate art. 3** din Convenție în privința ambelor cereri, pe motivul regimului și condițiilor de detenție, **și art. 13** (dreptul la o cale de atac efectivă) din Convenție în privința lipsei unor căi de atac efective. Mai mult, în temeiul **art. 46** (forța obligatorie și executarea hotărârilor) din Convenție, Curtea a hotărât că în scopul executării corespunzătoare a acestei hotărâri, Bulgaria trebuie să reformeze, de preferat la nivel legislativ, cadrul legal de reglementare a regimului de detenție aplicabil persoanelor condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață cu sau fără posibilitatea liberării condiționate și, în special, să elimine aplicarea unui regim de detenție foarte restrictiv și a izolării automate a tuturor persoanelor condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață.

art. 3 din Convenție deoarece, în opinia sa, nu i s-a oferit vreo posibilitate de reducere a pedepsei sau vreo formă a unei măsuri de punere în libertate.

Curtea a reiterat, în special, că o condamnare pe viață este compatibilă cu art. 3 din Convenție dacă are caracter reductibil sau, cu alte cuvinte, dacă există o posibilitate de reexaminare a pedepsei aplicate, asupra căreia deținutul trebuia să fie informat în privința tuturor condițiilor acesteia încă de la începutul pedepsei sale. În plus, forma unei astfel de reexaminări, precum și întrebarea privind fracțiunea de pedeapsă care trebuie executată înainte de reexaminare, fac parte din marja de apreciere a statelor. În sfârșit, în dreptul comparat și internațional a apărut, totuși, o tendință clară în favoarea unui mecanism care să garanteze reexaminarea pedepsei detențiunii pe viață cel târziu la 25 de ani de la aplicarea pedepsei. În această cauză, Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 3** din Convenție, constatând că legislația franceză prevedea un mecanism pentru reexaminarea pedepsei detențiunii pe viață care era suficient, în raport cu spațiul larg de manevră („marja de apreciere”) lăsat statelor în domeniul justiției penale și cel al stabilirii pedepselor, pentru a concluziona că pedeapsa aplicată reclamantului era reductibilă în sensul art. 3. Curtea a observat, într-adevăr, că legislația franceză prevedea controlul judecătoresc al situației persoanei condamnate și o eventuală reducere a pedepsei după 30 de ani de detenție. Curtea a considerat că o astfel de reexaminare, care urmărea să evalueze pericolozitatea deținutului și să analizeze cum s-a schimbat comportamentul său în timpul executării pedepsei, nu lăsa nicio incertitudine cu privire la existența unei „perspective de punere în libertate” încă de la pronunțarea pedepsei. În cazul reclamantului, după deducerea duratei perioadei de arestare preventivă, acesta va deveni eligibil pentru reexaminarea pedepsei în 2034, adică la 26 de ani de la data când curtea cu juri l-a condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață și, după caz, ar putea fi liberat condiționat.

A se vedea de asemenea: **Vella împotriva Maltei**, decizia (Comitetului) din 19 noiembrie 2019.

Murray împotriva Țărilor de Jos

26 aprilie 2016 (Marea Cameră – hotărâre)

Cauza a avut ca obiect plângerea unei persoane care în 1980 a fost condamnată pentru omor și care a executat consecutiv pedeapsa detențiunii pe viață în insulele Curaçao și Aruba (aparținând Regatului Țărilor de Jos) – până la grațierea sa în 2014 pe motivul deteriorării sănătății –, plângerea referindu-se la condamnarea sa la pedeapsa detențiunii pe viață fără nicio perspectivă reală de punere în libertate. Reclamantul – care între timp a decedat⁵ – a susținut în special că nu i s-a asigurat un regim de executare a pedepsei special pentru deținuții cu probleme psihiatrice. Deși s-a introdus un mecanism legal de reexaminare a pedepsei detențiunii pe viață la scurt timp după depunerea cererii sale la Curte, acesta a susținut că, *de facto*, nu avea nicio perspectivă de punere în libertate deoarece nu a beneficiat niciodată de tratament psihiatric și, prin urmare, riscul de recidivă continua să fie considerat prea ridicat pentru a face posibilă punerea sa în libertate.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** din Convenție. Aceasta a subliniat, în special, că, în conformitate cu jurisprudența sa, statele au un spațiu larg de manevră („marjă de apreciere”) pentru a stabili ce măsuri sunt necesare pentru a oferi unei persoane condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață posibilitatea de a se reabilita. Totuși, deși reclamantul, înainte de a fi condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață, a fost evaluat ca necesitând tratament, nu s-au efectuat evaluări suplimentare privind tipul de tratament care ar putea fi necesar și care ar putea fi acordat. În consecință, la data depunerii cererii sale la Curte, orice cerere de grațiere nu era practic de natură să ducă la punerea sa în libertate. Prin urmare, pedeapsa detențiunii pe viață nu era *de facto* reductibilă, așa cum prevede jurisprudența Curții în temeiul art. 3 din Convenție.

⁵ Ulterior, două din rudele sale au continuat procedura în fața Curții.

T.P. si A.T. împotriva Ungariei (nr. 37871/14 si 73986/14)

4 octombrie 2016 (hotărâre)

Cauza a avut ca obiect noua legislație introdusă în Ungaria în 2015 pentru reexaminarea pedepsei detențiunii pe viață fără posibilitatea punerii în libertate⁶. Reclamanții au afirmat că, deși noua legislație a introdus reexaminarea automată a pedepsei detențiunii pe viață fără posibilitatea punerii în libertate – printr-o procedură obligatorie de grațiere – după 40 de ani, pedepsele lor au rămas inumane și degradante deoarece ei nu aveau perspectivă de punere în libertate.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** din Convenție. Aceasta a constatat, în special, că era prea lungă o așteptare de 40 de ani înainte ca o persoană condamnată să aibă pentru prima dată speranța că va fi luată în considerare pentru o măsură de clemență și că, în orice caz, nu existau garanții suficiente pentru restul procedurii prevăzute prin noua legislație. Prin urmare, Curtea nu a fost convinsă că, la momentul pronunțării hotărârii sale, pedeapsa detențiunii pe viață aplicată reclamanților ar putea fi considerată ca oferind perspectiva de punere în libertate sau posibilitatea de reexaminare, prin urmare legislația nu era compatibilă cu art. 3 din Convenție.

Hutchinson împotriva Regatului Unit

17 ianuarie 2017 (Marea Cameră – hotărâre)

În 1984, reclamantul a fost condamnat pentru tâlhărie calificată, viol și trei infracțiuni omor, instanța de fond condamnându-l la pedeapsa detențiunii pe viață, cu recomandarea executării unei fracțiuni de pedeapsă de cel puțin 18 ani. În 1994, secretarul de stat (*Secretary of State*) l-a informat pe reclamant că a decis să îi aplice pedeapsa detențiunii pe viață fără posibilitatea punerii în libertate, iar în mai 2008, Înalta Curte (*High Court*) a constatat că nu exista niciun motiv să infirme această decizie, dată fiind gravitatea infracțiunilor comise. Apelul reclamantului a fost respins de curtea de apel (*Court of Appeal*) în octombrie 2008. În fața Curții Europene, acesta a susținut că detențiunea pe viață fără posibilitatea punerii în libertate a constituit un tratament inuman și degradant deoarece nu avea nicio perspectivă de punere în libertate.

Marea Cameră a hotărât că **nu a fost încălcat art. 3** din Convenție. Aceasta a reiterat în special că prin Convenție nu se interzice aplicarea pedepsei detențiunii pe viață în cazul persoanelor condamnate pentru infracțiuni deosebit de grave, precum omorul. Cu toate acestea, pentru a fi compatibilă cu Convenția, trebuia să existe atât o perspectivă de punere în libertate a deținutului, cât și o posibilitate de reexaminare a pedepsei. În această cauză, Marea Cameră a considerat că instanțele britanice au eliminat lipsa de claritate din legislația internă cu privire la reexaminarea pedepsei detențiunii de viață. Discrepanța identificată în hotărârea din 9 iulie 2013 în cauza *Vinter și alții* (a se vedea supra) între legislație și politica oficială din Regatul Unit a fost remediată în special de Curtea de Apel din Regatul Unit printr-o hotărâre prin care se afirmă obligația legală a secretarului de stat pentru justiție de a exercita prerogativa punerii în libertate în cazul deținuților pe viață într-un mod care să fie compatibil cu Convenția. În plus, curtea de apel a oferit clarificări în ceea ce privește sfera de aplicare și temeiurile reexaminării de către secretarul de stat, modul în care ar trebui să se desfășoare aceasta, precum și obligația secretarului de stat de a dispune punerea în libertate a unei persoane condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață fără posibilitatea punerii în libertate în cazul în care menținerea sa în detenție nu mai poate fi justificată. Marea Cameră a subliniat, de asemenea, rolul important al Legii privind drepturile omului (*Human Rights Act*), subliniind că orice critică adusă sistemului intern cu privire la reexaminarea pedepsei detențiunii pe viață fără posibilitatea punerii în libertate a fost contracarată de legea menționată deoarece aceasta impunea exercitarea prerogativei de punere în libertate, precum și interpretarea și aplicarea legislației relevante într-un mod compatibil cu Convenția. Prin urmare, Marea Cameră a concluzionat că pedeapsa detențiunii pe viață fără posibilitatea punerii în libertate în Regatul Unit putea fi de acum considerată compatibilă cu art. 3 din Convenție.

⁶ Legislația a fost adoptată pentru a se conforma hotărârii pronunțate în 2014 în cauza *László Magyar împotriva Ungariei* (a se vedea supra), în care Curtea a constatat necesitatea reformării sistemului de reexaminare a pedepsei detențiunii pe viață fără posibilitatea punerii în libertate din Ungaria.

Matiošaitis si altii împotriva Lituaniei

23 mai 2017 (hotărâre)

Reclamantii, toți condamnați la pedeapsa detențiunii pe viață, au susținut în special că nu exista nici o perspectivă reală de comutare a pedepselor și că, prin urmare, au fost încarcerați fără nicio perspectivă de punere în libertate. Aceștia s-au plâns că pedeapsa respectivă constituia un tratament care încalcă art. 3 din Convenție. Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** din Convenție în privința a șase dintre reclamantii, constatând în special că, la data pronunțării hotărârii, pedeapsa detențiunii pe viață aplicată reclamantilor nu putea fi considerată reductibilă în sensul art. 3. În privința celorlalți doi reclamantii, Curtea a decis scoaterea de pe rol a cererilor, în conformitate cu art. 37 (scoaterea de pe rol) din Convenție, deoarece circumstanțele au condus-o la concluzia că aceștia nu doreau menținerea cererii.

Petukhov împotriva Ucrainei (nr. 2)

12 martie 2019 (hotărâre – Cameră)

Cauza a avut în principal ca obiect plângerea unui condamnat, potrivit căruia legislația ucraineană nu prevedea posibilitatea liberării condiționate a condamnaților la detențiune pe viață. Reclamantul, aflat din 2004 în executarea pedepsei detențiunii pe viață, a susținut că singura posibilitate de punere în libertate era prin procedura acordării grațierii de către președintele țării. Acesta a susținut că procedura respectivă nu prevedea în mod clar ce au de făcut condamnații la detențiune pe viață pentru a fi luați în considerare pentru punere în libertate și care sunt condițiile de îndeplinit.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** din Convenție pe motiv că reclamantul nu avea nicio perspectivă de punere în libertate și nicio posibilitate de reexaminare a pedepsei detențiunii pe viață. În special, grațierea acordată de președinte, singura procedură pentru reducerea pedepsei detențiunii pe viață în Ucraina, nu era formulată în mod clar și nici nu prevedea garanții procedurale corespunzătoare împotriva abuzurilor. În plus, condițiile de detenție din Ucraina puneau condamnații la detențiune pe viață în imposibilitatea de a face progrese pentru reabilitare, iar autoritățile în imposibilitatea de a efectua o reexaminare reală a pedepsei. De asemenea, având în vedere natura structurală a problemei, Curtea a solicitat Ucrainei, în temeiul **art. 46** (forța obligatorie și executarea hotărârilor) din Convenție, să facă o reformă a sistemului de reexaminare a pedepsei detențiunii pe viață fără posibilitatea punerii în libertate, pentru ca în fiecare cauză să se examineze dacă menținerea în detenție este justificată și pentru ca persoanele condamnate la detențiune pe viață fără posibilitatea liberării condiționate să anticipeze ce trebuie să facă pentru a fi luate în considerare pentru punere în libertate și în ce condiții.

Marcello Viola împotriva Italiei (nr. 2)

13 iunie 2019 (hotărâre – Cameră)

Reclamantul, care fusese implicat într-o serie de incidente dintre două clanuri mafioate rivale în perioada de la mijlocul anilor 1980 până în 1996, s-a plâns în special că pedeapsa detențiunii pe viață nu era reductibilă și nu îi oferea nicio perspectivă de punere în libertate sub supraveghere.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** din Convenție. A reamintit în special că demnitatea umană este însăși esența sistemului Convenției și că nu este permisibilă privarea de libertate a persoanelor fără a face eforturi pentru reabilitarea lor și a le oferi șansa de a-și redobândi libertatea în viitor. Astfel, Curtea a considerat că pedeapsa detențiunii pe viață, aplicată reclamantului în temeiul art. 4 bis din Legea privind administrația penitenciară (*ergastolo ostativo*), a restrâns în mod excesiv perspectiva acestuia de punere în libertate și posibilitatea de reexaminare a pedepsei sale. În consecință, pedeapsa acestuia nu putea fi considerată ca reductibilă în sensul art. 3 din Convenție. În temeiul **art. 46** (forța obligatorie și executarea hotărârilor) din Convenție, Curtea a mai constatat că statele contractante beneficiază de o largă marjă de apreciere la stabilirea duratei corespunzătoare a pedepselor cu închisoarea și că simplul fapt că o pedeapsă cu detențiunea pe viață ar putea, în practică, să fie executată integral, nu înseamnă că aceasta este ireductibilă. În consecință, posibilitatea de reexaminare a pedepsei includea posibilitatea ca persoana condamnată să depună cerere pentru punere în libertate, dar nu și ca în mod obligatoriu să fie pusă în libertate dacă reprezintă în continuare un pericol pentru societate.

Dardanskiš împotriva Lituaniei și alte 15 cereri

18 iunie 2019 (decizie privind admisibilitatea)

Reclamanții, toți condamnați la pedeapsa detențiunii pe viață și aflați în executarea acestei pedepse în Lituania, s-au plâns că, la data la care au depus cererile, legislația lituaniană nu fusese modificată pentru a fi pusă în conformitate cu jurisprudența Curții Europene privind detențiunea pe viață. Aceștia s-au plâns că detențiunea pe viață constituia un tratament inuman și degradant deoarece nu aveau nicio perspectivă de punere în libertate. **Curtea a decis scoaterea de pe rol a cererilor**, în temeiul art. 37 (scoaterea de pe rol) din Convenție, constatând că procedura comutării pedepsei detențiunii pe viață și cerințele acesteia, așa cum au fost de foarte curând adoptate de autoritățile lituaniene⁷, constituiau o cale de atac corespunzătoare și suficientă în legătură cu plângerea reclamanților. Curtea a concluzionat că litigiul aflat la originea plângerii putea fi considerat acum ca fiind „rezolvat” în sensul art. 37 § 1 lit. b) din Convenție. În ultimul rând, nu exista niciun motiv deosebit în legătură cu respectarea drepturilor omului care să oblige Curtea să continue examinarea cererii în temeiul art. 37 § 1 *in fine*.

Cereri pendinte

Canword împotriva Țărilor de Jos (nr. 21464/15) și Lake împotriva Țărilor de Jos (nr. 2445/17)

Cereri comunicate Guvernului Țărilor de Jos la 20 octombrie 2017

László Magyar împotriva Ungariei (nr. 2) (nr. 53364/15)

Cerere comunicată Guvernului Ungariei la 4 septembrie 2018

Cereri similare pendinte: **Varga împotriva Ungariei (nr. 39734/15)** și **Kruchió împotriva Ungariei (nr. 43444/15)**, comunicate Guvernului Ungariei la 8 decembrie 2017; **Bancsók împotriva Ungariei (nr. 52374/15)** și **Lehóczki împotriva Ungariei (nr. 53441/15)**, comunicate Guvernului Ungariei la 13 martie 2018; **Horváth împotriva Ungariei (nr. 12143/16)**, comunicată Guvernului Ungariei la 12 mai 2018; **Á.K. și I.K. împotriva Ungariei (nr. 35530/16)**, comunicată Guvernului Ungariei la 14 mai 2018; **Rostás împotriva Ungariei (nr. 26804/18)**, comunicată Guvernului Ungariei la 6 septembrie 2018.

Contact presă:

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08

⁷ În martie 2019, s-au adus modificări legislative la legislația lituaniană privind persoanele condamnate pe viață, pentru a permite înlocuirea pedepsei detențiunii pe viață cu o pedeapsă cu termen fix și liberarea condiționată a persoanelor respective. De asemenea, legislația stabilea procedura de urmat pentru modificarea pedepselor, precum și criteriile pe care o persoană condamnată pe viață trebuia să le îndeplinească în acest sens. În raportul explicativ se preciza că aceste criterii sunt stricte și că numai persoanele care au realizat o „îmbunătățire considerabilă” în raport cu toate aceste criterii pot beneficia de înlocuirea pedepsei detențiunii pe viață cu o pedeapsă cu termen fix.